

PRIKAZI I OSVRTI

GRAČANIČKI GLASNIK
časopis za kulturnu historiju

Broj 55
Godina XXVIII
Maj, 2023.
[str. 193-196]

© Monos 2023

Zlatko Dukić, Drž'te načelnika

“Monos” Gračanica, 2022.

Zlatko Dukić, književnik i novinar iz Tuzle, prozaist i pjesnik, dramski i dječji pisac, autor je više od 30 romana i ko zna koliko pripovijedaka, pjesama, dramskih tekstova. Iako po zanatu, novinar koji se ogledao u svim vrstama medija kao reporter, izvještač, komentator, politički analitičar, urednik – Dukić se ogledao kao stvaralac u gotovo svim književnim vrstama i žanrovima. Ponajprije je romanopisac sa tridesetak i više objavljenih romana i prozaista sa na desetine objavljenih pripovijedaka i drugih proznih tekstova koji su na granici reportaže i novele. Autor je više dramskih tekstova, prvenstveno komedija, od kojih su neke odigrane na pozorišnim daskama. Pisao je i poeziju...

U ovom rukopisu, autor je služeći se klasičnim šemama Molijerove komedije zapleta i Nušićevim motivima iz “Gospođe ministarke” stvorio, napisao neveliko prozno štivo koje je žanrovski, po nekim ustaljenim i uobičajenim standardima teško odrediti – definisati. Mjesto mu treba tražiti između neke serije međusobno dobro povezanih i upakovanih skečeva, pa do kratkog šaljivog, lako čitljivog romana. Pripovijesti ili džepne knjige za odmor i razonodu. Na momente, čitajući rukopis, dobijamo utisak da čitamo klasičnu komediju, složenu u više činova, neku burlesku, koja nakon prvih scena vrtoglavo juri svome raspletu i svome kraju koji čitalac skoro da već zna ili mi je to neko već došapnuo.

Da ne bi previše razbijali glavu oko žanrovskog situiranja ovog štiva, autor se sam potrudio pa ga je i dosta precizno odredio u podnaslovu rukopisa - kao roman-filmopis. Autor ga donosi u formi jednog dinamičnog iskaza, koji je dominantno ispunjen dijalozima tako da dobrom reditelju ne bi predstavljalo nikakav problem “uprizoriti ga” u pozorišni komad ili neku šaljivu filmsku priču, TV komad, dio neke veće TV serije itd.

Autor je primjenom “tehnologije” klasične komedije zapleta ispričao na svoj način savremenu temu iz našeg svakodnevnog društvenog života...Pisac nemilosrdno izlaže ruglu vječne pojmove pokondirenosti, pohlepe, skorojevićstva, taštine... jednom riječju ljudskog kvara...Politiku kao djelatnosti, kao zanimanje, smještajući je u lokalne okvire – autor žigoše kao sredstvo za sticanje bogatstva, moći, lažnog ugleda, kao nešto

što je oduvijek bilo sumnjivo, a u našim savremenim društvenim okolnostima i donekle sramotno.

Nekada ranije, autor se bavio temom lokalne politike i lokalnih političara u svojoj komediji "Ja, načelnikovca". U neku ruku i ovo prozno štivo moglo bi ponijeti takav ili sličan naslov. Naime, i u ovoj priči glavni junak, nosilac radnje opet je načelnikovica, ali načelnikovnica u pripremi, "ono, tek što nije to postala" – dakle supruga načelnika koji tek što nije to postao...

I tehničkom smislu, autor se služio terminologijom filma ili pozorišnog komada. Njegov roman-filmokaz, kako ga zove, ne prezentira se po uobičajenim poglavljima, dijelovima itd. Već po sekvencama. U ovom štivu ima ih ukupno 27 i svako od njih počinje kratkim uvodom – malim sižeom kojim pisac unaprijed priprema čitaoca – da čitajući gleda komediju i uživa. Naprosto se poigravajući formom. Na početku romana dao je "Uputstvo za čitanje", kojim čitaoca uvodi usred sam priče – da se ne bi puno mučio. Usput objašnjava svoj pristup temi i svoju originalnu metodologiju. "Nije štos", kako bi se žargonski reklo, od romana napraviti film i filmsku priču, to postoji otkad je filma i filmskog esnafa. Na tome su se ogledali mnogi umjetnici, reditelji, glumci filmaši... u ovom slučaju, autor je u samom pristupu izokrenuo priču ne samo sadržajem, već i metodološki. Kako je na početku i objasnio, on je jedan filmski ili zamišljen pozorišni scenario "pretvorio" u roman. U konkretnom slučaju, scenarijo za svoju komediju "Ja načelnikovca" pretvorio je u roman, kako kaže, filmokaz pod naslovom "Drž'te načelnika".

U svakoj pozorišnoj predstavi glumci, nakon odigrane predstave, izlaze na pozornicu i na poseban način iskazuju pozdrav i poštovanje prema publici, na neki način predstavljaju se u svom "prirodnom stanju". U ovom štivu, autor ih izvodi odmah na početku, u uvodnom poglavlju na scenu i da se čitalac-gledalac ne bi posebno mučio, za

svakog od njih daje osnovne karakteristike i ulogu u igrokazu, odnosno filmokazu. Na taj način autor sebi stvara mogućnost da odmah krene "na posao", tako reći "in medias res", ono – da ne bi dangubili, odgonetajući šta je i gdje je ko u toj priči – već da odmah vidimo o čemu se tu, zapravo, radi.

Manirom reditelja, scenariste, autor za "mjesto radnje", to jest glavnu scenu, određuje raskošno uređeno dvorište porodične kuće "vječnog" lokalnog političara i moćnika Fadila Karača, poznatog još iz komitetskih dana, koji se uspješno "prešaltao" i uklopio u nove trendove vremena demokratije i poslijeratne "obnove i izgradnje", što potvrđuje i njegova vila u elitnom dijelu grada kao mjesta radnje koja se izlaže u ovom rukopisu. Glavni junak, odnosno junakinja priče je njegova supruga Fikreta Karač, koja je dobila ulogu i počela obnašati funkciju načelnikovice i prije izbora njenog muža Fadila na tu funkciju, smatrajući to za običnu formalnost. Budućeg načelnika Fadila mi ne vidimo na sceni, mi ga upoznajemo kroz priču supruge koja je zaslužna za sve njegove uspjehe u političkom životu, pa i za načelničku kandida-

turu i sto posto osiguranu fotelju na koju tek što nije zasjeo. Za to vrijeme njegova supruga uveliko vrši pripreme za ulogu načelnikovice, koja čini čuda, pridajući sebi zasluženu važnost, obećava na sve stane šta će kome iz svog okruženja učiniti, njoj već počinju dolaziti na poklonjenje, od rođenog brata, kojeg treba vaditi iz neke kriminalne nevolje, do bliskog rođaka njenog muža, kojeg do tada nije ni čula, ni vidjela, od svojih najboljih prijateljica, pa do nestašnog dječka svoje mlađe kćerke, koji u svemu tome ima posebnu ulogu i vidi u njoj svoju mamu itd.

Među brojnim likovima koji defiluju scenom ispred vile Fadila Karača, koji posjećuju gospođu načelnikovicu (u nastajanju) ističe se i novinar iz uglednog lista "Dnevno ogledalo" Teufik čudnog i dugog prezimena, inače omiljeni lik iz mnogih romana (među kojima je i roman "Novinar") i proznih tekstova Zlatka Dukića. U svim tim likovima nije teško prepoznati i neke autobiografske crte Zlatka Dukića, koji je u svojoj dugoj novinarskoj karijeri nerijetko bio u prilici da osjeti i lično se uvjeri kako je pisati "nešto po narudžbi urednika". Po takvom zadatku intervjuisao je i slikao buduću načelnikovcu i njenu najbolju drugu, u ovom slučaju i naš novinar Teufik, vjerno prenoseći njene izjave i planove koje je imala namjeru realizovati u "svom mandatu". Novinar "Dnevnog ogledala" zadatak je izvanredno dobro obavio, ali će njegov novinski uradak potaknuti nadležne da povuku svoju podršku načelniku i ovu urnebesnu komediju na kraju pretvoriti i dramu i "crni humor"

Dakle, ova živa burleska završava se naglo, kako je i počela, neočekivanim obratom i slo-

mom svih planova načelnikovice i njene okoline. Zahvaljujući i pisanju spomenute novine i egzibicijama svoje supruge koja se "ufurala" u ulogu načelnikovice prije vremena, Fadil je neočekivano propao na glasanju za načelnika iako je to trebalo da bude puka formalnost pošto je sve unaprijed bilo čvrsto dogovoreno izrežirano. I ovoga puta, život se pokazao kao najbolji režiser. Podršku je Fadilu uskratila njegova stranka upravo zbog nesuđene načelnikovice, njenih izjava po novinama i drugih egzibicija u ulozi načelnikovice koju joj je sudbina bila namijenila, a tako i uskratila. I u ovom štivu, kao i u brojnim drugim svojim djelima, autor mnoge negativne društvene pojave i karaktere izvrgava ruglu, do kraja ih razgolićuje, nemilosrdno šibajući po njima. U svakom društvu, naravno, toga je bilo od pamtivijeka i nikada se sve te ljudske slabosti neće moći iskorijeniti, ali u našem slučaju, kako nam autor poručuje, one su dospjele do tačke nepodnošljivosti. Pisac ih tako i prikazuje s ciljem da ih bude što manje, da po mogućnosti potpuno nestanu, a da društvo ozdravi. U krajnjem, ta edukativna crta i jeste svrha i smisao svake komedije, satire, pa i karikature. Način na koji autor ukazuje na te negativnosti, uostalom i ima sva obilježja karikaturnosti.

Originalan pristup obradi stare ili vječne teme, koji pisac unosi u književni zanat pa i žanr – filmokaz kao i krajnje razumljiva i konstruktivna poruka koju njime odašilje, razlog je da se ovo djelo preporuči za štampanje i učini dostupnim čitaocu, a možda nekada i posjetiocu pozorišne predstave pod istim naslovom..

Prof. dr. Omer Hamzić

